

Knihy, ktorá vyvoláva reakcie

Emanuel Beška

Autor knihy, Norman G. Finkelstein, je často označovaný za kontroverznú osobu. Pochádza z rodiny židovských prisťahovalcov do USA. Jeho matka a otec ako jediní zo svojich rodín prežili nacistický holokaust. Dnes pôsobí na DePaul University v Chicagu. Je autorom viacerých kníh, z ktorých k najznámejším patria Image and Reality of the Israel-Palestine Conflict (Obraz a skutočnosť izraelsko-palestínskeho konfliktu) a minulý rok vydaná Beyond Chutzpah: On the Misuse of Anti-Semitism and the Abuse of History (Totálna drzosť: O zneužívaní antisemitizmu a histórie).

Vo vedeckých kruhoch na seba prvýkrát dôrazne upozornil v septembri 1984. V tom čase bola v Spojených štátoch vydaná kniha Joan Petersovej From Time Immemorial (Od nepamäti). Autorka v nej tvrdila, že palestínski Arabi nežili v Palestíne od dávnych čias, ale ide o nedávnych prisťahovalcov, ktorých do krajiny prilákali pracovné príležitosti vytvorené Židmi. Táto kniha bola oslavovaná mnohými vzdelancami (napr. aj u nás známy Daniel Pipes) a vyšlo na ňu niekoľko sto pochvalných recenzií. Finkelstein bol (spolu s Billom Farrellom) prvý, kto upozornil na to, že ide o podvod a autorka plagizuje, prekrúca fakty a manipuluje so štatistickými údajmi.

V plavbe proti prúdu pokračoval autor aj v knihe Průmysl holocaustu. Táto publikácia vyvolala množstvo pozitívnych i negatívnych reakcií – ich pisatelia neraz útočili skôr na osobu autora ako na obsah knihy. Raul Hilberg, jeden z najväčších odborníkov na holokaust, sa v niekoľkých rozhovoroch vyjadril o knihe Průmysl holocaustu pozitívne a súhlasil s viacerými Finkelsteinovými závermi. Vyčítal mu malý rozsah knihy, pretože čitateľ neznalý problematiky môže mať ťažkosti zorientovať sa na takom krátkom priestore.

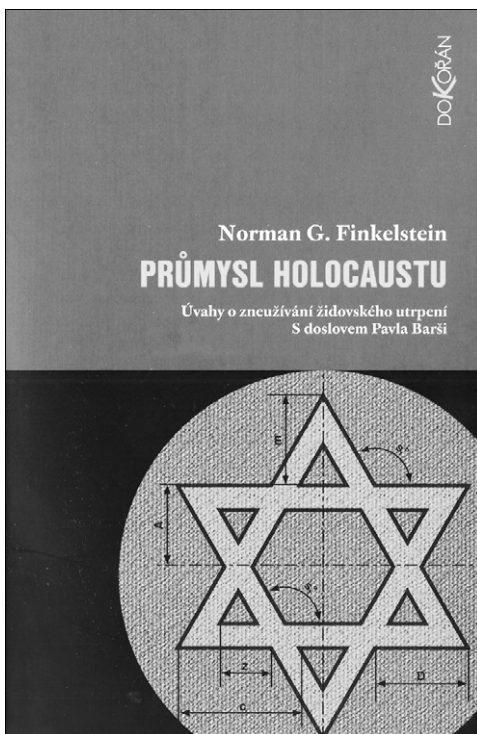
Hriechy minulosti

Táto útlá knižka o zneužívaní holocaustu je rozdelená do troch kapitol. V prvej sa autor zamerával na dôvody náhleho vzrastu záujmu o holokaust a Izrael v Spojených štátoch, ktorý nastal po arabsko-izraelskej vojne v júni 1967. Dovtedy vyšlo o nacistickom vraždení Židov len niekoľko kníh, v novinách sa o ňom písalo len zriedka a v USA nestál nijaký pamätník venovaný tejto tragédii. Podobný nezaujem vládol aj vo vzťahu

literatúra faktu

Norman G. Finkelstein:
Průmysl holocaustu
Úvahy o zneužívaní židovského utrpení

Dokořán

k Izraelu. Finkelstein vidí hlavný dôvod v „konformnej politike vedenia amerických Židov a v politickom ovzduší povojnovej Ameriky“. „Americké židovské elity“ sa v tom čase plne stotožnili s americkou politikou. Po druhej svetovej vojne sa západné Nemecko rýchlo stalo súčasťou západného bloku, a tak nebolo vhodné vyťahovať hriechy minulosti. V prípade Izraela zasa spočiatku nebolo isté, na stranu ktorého tábora studenej vojny sa jeho ľavicové vedenie postaví. Hlavným dôvodom odstupe od Izraela však bola obava z obvinenia z nelojálnosti voči Spojeným štátom.

V polovici šesťdesiatych rokov nastala zmena. Izrael sa stal strategickým partnerom USA, čo umožnilo americkým židovským elitám otvorene sa prihlásiť k podpore Izraela. Už nemuseli mať obavy z obvinenia z „dvojakej lojality“. Ba čo viac, od tejto chvíle bola podpora Izraela v úplnom súlade s americkým vlastencstvom. „Židia teraz stáli v predných radoch a bránili Ameriku, teda 'západnú civilizáciu', proti zaostalým arabským hordám.“ Podľa Finkelsteina

„začalo organizované americké židovstvo nacistický holokaust po júrovej vojne zneužívať“. Po tom, čo prešiel ideologickou úpravou, stala sa z neho „ideálna zbraň na odvrátenie kritiky Izraela“.

Druhú kapitolu autor venoval analýze dvoch tvrdení. Jednak téze o jedinečnosti holocaustu a tomu, že predstavoval „vyvrcholenie večnej iracionálnej nenávisti Nežidov proti Židom“. Podrobnejšie sa v tejto kapitole autor zaoberá aj Izraelom: „Dogma holocaustu o večnej nenávisti proti Židom nemala ospravedlniť len nutnosť existencie židovského štátu, ale tiež objasniť nepriateľstvo voči Izraelu.“ Keďže cieľom jeho nepriateľov je vyvraždenie Židov, môže Izrael na svoju obranu použiť akékoľvek prostriedky vrátane útoku či mučenia. Finkelstein spomína v tejto časti tiež viacero podvodných autobiografických diel o holokauste. Ich autori holokaust nezažili, ale snažili sa na ňom zarábať.

V tretej a najdlhšej kapitole sa Finkelstein zamerával na nečisté postupy, akými židovské organizácie vymáhali peniaze od švajčiarskych bánk, nemeckých podnikov a európskych štátov. Podrobne opisuje pozadie kampane proti švajčiarskym bankám a použité metódy. V tejto časti rezonuje aj osobná skúsenosť autora, ktorý kritizuje spôsob, akým sa nakladá s peniazmi určenými na odškodnenie. Namiesto platieb tým, ktorí prežili v nacistických táboroch, idú obrovské sumy na platy funkcionárom židovských organizácií, organizovanie poznávacích zájazdov a vzdelávacích aktivít. Ako príklad uvádza svoju matku, ktorá za roky utrpenia dostala ako odškodné 3 500 dolárov. Právnik, ktorý zastupuje židovské organizácie pri súdoch o odškodnenie, túto sumu zarobí za desať hodín.

Dobry ťah

Vydavateľstvo Dokořán urobilo dobrý ťah, že dalo napísať doslov významnému českému politológovi Pavlovi Baršovi. Ten vo fundovanej a vyváženej analýze zaraďuje Finkelsteina do prúdu „univerzalistického a humanistického“ židovstva. Porovnáva jeho prístup s Novickovým, ktorý si vo svojom diele kládol podobné otázky ako Finkelstein, ale prišiel k odlišným záverom.

Je pravdepodobné, že s Normanom G. Finkelsteinom sa naši čitatelia v budúcnosti ešte stretnú a niektoré vydavateľstvo ponúkne aj ďalšiu z jeho kníh.

Autor je arabista

3 otázky pre Karla Hvížd'alu

Prosím stručne s podtitulom Rozhovor s Karlem Hvížd'alom, poznámky, dokumenty je najnovšia kniha exprezidenta Václava Havla. Literárna koláž vystavaná ako dráma, v ktorej sa striedajú žánre, čas aj miesto. Havel používa všetky materiály ako podklady, ktorých konečnú formu si diktuje „divadelná“ štruktúra. A tak sa aj z partnera rozhovoru Karla Hvížd'alu postupne stane postava. Kniha je voľným pokračovaním Dálkového výslechu Václava Havla, ktorý Karel Hvížd'ala viedol vtedy ešte s disidentom Havlom.

Aké je to byť literárnou postavou knihy Václava Havla?

Presnejšia formulácia by bola, že sa v priebehu práce na tejto knihe moja úloha mení. Z pôvodného „iba pýtajúceho sa“ sa stávam aj postavou, ktorú pán prezident Václav Havel komentuje podľa toho, ako sa mu kniha rodila pod rukami. Na moje otázky odpovedal písomne na rôznych miestach zeme-gule, a tak si začal otázky prispôsobovať do štruktúry knihy. Aby bol korektný, musel to priznať, takže som sa stal postavou tejto zvláštnej kolážovej drámy. Má to vnútornú logiku, vyplývajúcu zo štruktúry aj literárnej prapodstaty Václava Havla. Rozhodne to nie je nejaká schválnosť.

Ako sa vám pozdáva kolážová práca s materiálmi v knihe?

Kolážovú formu sme zvolili hlavne preto, aby sme sa neopakovali, aby to nebol „iba“ druhý Dálkový výslech. Striedanie časov, miesta a situácií dodáva knihe väčšie napätie a humor. Kniha sa skladá z rozhovoru, denníkových zápiskov z obdobia práce na tejto knihe a autentických inštrukcií, ktoré prezident písal dvanásť rokov pre šéfov svojej kancelárie. V skutočnosti je toho viac ako dvetisíc strán. V knihe sú iba ukážky. Už iba tieto tri typy textov – ako je zrejme z obvyčajného opisu – prinášajú do konečnej verzie knihy prekvapenia a robia tak knihu zaujímavejšou. Jednoznačne prezrádzajú dramatickú skúsenosť autora.

Aké sú výhody a nevýhody „korešpondenčných rozhovorov“, ktoré ste s Havlom viedli?

Na to som už vlastne odpovedal. Dálkový výslech, ktorý sme pripravovali pred 21 rokmi – ja som bol vtedy v Bonne a Václav Havel v Prahe a na Hrádečku – bol vlastne omnoho bližším rozhovorom ako tento napriek tomu, že obaja žijeme v Prahe. Vznikal vo Washingtone, v poľskej prezidentskej rezidencii na Balte a pod. Do textu som nemohol zasahovať. V roku 1985 mi prezident odpovede nahral na magnetofónové pásky – bolo to 14 hodín. Klasicky som ich spracoval a on ich autorizoval. V tomto prípade vznikol text voľnejšie. Ja som sa vyjadril iba k pracovnej verzii.

(jen)

FOTO: ČTK

Recenziu Martina Porubjaka na knihu Prosím stručne uverejníme v prílohe Knihy o týždeň

najpredávanejšie knihy tohto týždňa

Kníhkupectvá Artforum – Bratislava, Košice, Žilina, B. Bystrica, Trnava

Názov knihy:	autor:	vydavateľstvo:
1. Ako rieka, ktorá plynie	Paulo Coelho	Ikar
2. Silberputzen. Leštenie starého striebra	Pavel Vilikovský	Vydavateľstvo PT
3. Two up	Fedor Gál, Eugen Gindl	Ivan Štefánik

Kníhkupectvo Slovenský spisovateľ, Laurinská 2, Bratislava

Názov knihy:	autor:	vydavateľstvo:
1. Ráno neplačem	Katarína Gillerová	Slovenský spisovateľ
2. Kvetý pre Lauru	Táňa Keleová-Vasilková	Ikar
3. Interpretácia a poetika	Ján Zambor	AOSS

Modul, Kapitulská 12, Banská Bystrica

Názov knihy:	autor:	vydavateľstvo:
1. Kvetý pre Lauru	Táňa Keleová-Vasilková	Ikar
2. Leháro	Edita Sipeky	Ikar
3. Da Vinciho kód	Dan Brown	Slovart

—INZERCIA—

KNÍHKUPECTVO
ARTFORUM
Dočasný domov vašich kníh.
Bratislava | Košice | Žilina | Banská Bystrica | Trnava | www.artforum.sk
XB-60010/A

KUPÓN

sobota knihy

Ruské kvety zla posielame **Michalovi Beláňovi** z Častej a **Irene Galetkovej** z Martina. Zbierku poézie Diablaň môžete získať, ak **do stredy 17. mája** pošlete výherný kupón na adresu: Pravda, Trnavská cesta 39/A, 832 66 Bratislava 3.

